

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalouden koulutusohjelma

Juridiikka

2015

Katri Nikkanen

OIKEUDENKÄYNNIN JULKISUUS HALLINTO- OIKEUDESSA

- Käsittelyn vaiheet

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous | Juridiikka

Kevät 2015 | 36

Vesa Anttila

Katri Nikkanen

OIKEUDENKÄYNNIN JULKISUUS HALLINTO-OIKEUDESSA

Hallinto-oikeus käsittelee yksityisten ihmisten ja yhteisöjen valituksia viranomaisten tekemistä päätöksistä. Hallinto-oikeuden perustehtävänä on tutkia, onko viranomaisen toiminnassa noudatettu lakia ja onko päätös tehty lainmukaisesti.

Hallinto-oikeuden yleinen julkisuus toteutuu ensisijassa oikeutena saada tieto julkisesta päätöksestä. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, mitä hallinto-oikeuden käsittely pitää sisällään ja kenellä on oikeus käsittelyn tietoihin.

Opinnäytetyössä tarkastellaan valitusasian etenemistä hallinto-oikeudessa. Pääasiassa työ painottuu asiakirjojen julkisuuteen ja siihen kenellä on oikeus saada niistä tietoa. Lisäksi opinnäytetyössä kerrotaan syitä, miksi asian käsittely hallinto-oikeudessa on osittain salaista.

Opinnäytetyössä lähdeaineistona käytetään voimassa olevaa lainsäädäntöä, lain esitöitä, oikeuskirjallisuutta ja myös muutamia oikeustapauksia. Erilaiset verkkolähteet kuuluvat myös työn aineistoon.

ASIASANAT:

Hallinto-oikeus, oikeudenkäynti, julkisuus, asiakirja

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business administration | Jurisprudence

Spring 2015 | 36

Vesa Anttila

Katri Nikkanen

THE PUBLICITY OF THE LEGAL PROCESS IN THE ADMINISTRATIVE COURT

The decisions of administrative authorities can be appealed to an Administrative Court. The Administrative Court inspects whether the decision is legal and has the authority complied with the law.

The publicity in the Administrative Court primarily means that people have right to see public decisions. This thesis aims to clarify how the Administrative Court operates during a legal process and is this process public itself.

This thesis examines the progress of appeal case in the Administrative Court. The key issue of this work is the publicity of documents and who has the right to see these documents. Furthermore thesis describes why the process of appeal case is sometimes secret in the Administrative Court.

The source material contains legislation, preliminary work of the law, legal literature and case law. Different kind of Internet sources are also utilized for material.

KEYWORDS:

Administrative Court, legal process, publicity, document.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 HALLINTO-OIKEUS	8
2.1 Hallinto-oikeus hallintotuomioistuimena	8
2.2 Valitusoikeus	9
2.3 Valituksen vaikutus hallintoviranomaisen päätökseen	11
2.4 Henkilökunta ja päätöksentekijät	11
3 JULKISUUSPERIAATE	14
3.1 Asiakirjojen julkisuus	15
3.2 Asianosais- ja yleisöjulkisuus	16
4 HALLINTO-OIKEUTEEN SAAPUVAN ASIAN ETENEMINEN	19
4.1 Asian vireilletulo	19
4.2 Diaarijulkisuus	20
4.3 Käsittelyvaihe	21
4.4 Käsittelyvaiheen julkisuus	22
5 SUULLINEN KÄSITTELY SELVITYSKEINONA	25
5.1 Suullisen käsittelyn julkisuus	26
5.2 Suljettu käsittely	27
5.2.1 Läsnäolo suljetussa käsittelyssä	28
5.3 Suullisen käsittelyn taltiointi	29
6 HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU	30
6.1 Neuvottelun salassapito	30
6.2 Ratkaisun julkisuus	31
7 YHTEENVETO JA POHDINTAA	33
LÄHTEET	35

KÄYTETYT LYHENTEET

EIS	Euroopan ihmisoikeussopimus 63/1999
HE	Hallituksen esitys
HL	Hallintolaki 434/2003
HLL	Hallintolainkäyttölaki 586/1996
HaoL	Hallinto-oikeuslaki 430/1999
HProsJulKL	Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa 381/2007
JulKL	Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999
KuntaL	Kuntalaki 365/1995
PL	Suomen perustuslaki 731/1999
YTJulKL	Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa 370/2007

1 JOHDANTO

”Turun hallinto-oikeus hylkäsi valitukset asemakaavasta” (Turun toriparkki Oy:n www-sivut 2015). Turun kaupunginvaltuuston päätöksestä, joka mahdollistaisi pysäköintilaitoksen rakentamisen Turun kauppatorin alle, on taisteltu jo vuosia. Lehdistä on saanut lukea artikkeleita ja uutisia toriparkista ja kirjoituksissa on usein esiintynyt sanat hallinto-oikeus tai korkein hallinto-oikeus. Yksityiset ihmiset ja yhteisöt ovat vastustaneet maanalaista parkkipaikkaa ja valittaneet tuomioistuimelle kyseisestä hallintoviranomaisen päätöksestä. Median välityksellä olemme saaneet tietää, että päätöstä on käsitelty aina korkeimmassa hallinto-oikeudessa asti. Asiasta on tiedotettu julkisesti, mutta miksi kansalaiset eivät kuitenkaan ole päässeet seuraamaan asian käsittelyä hallintotuomioistuimissa? Mitä ovat hallinto-tuomioistuimet ja millaisia asioita siellä käsitellään? Ovatko käsiteltävät asiat julkisia?

Hallintotuomioistuimissa oikeudenkäynti ja oikeudenkäyntiasiakirjat ovat yksinkertaisuudessaan pääsääntöisesti julkisia. Tätä säätelee laki oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa. Hallintotuomioistuimiksi luetellaan korkein hallinto-oikeus, hallinto-oikeus ja vakuutus-oikeus. (HprosJulkL 381/2007, 2§).

Media välittää tietoa rikosoikeuskäynneistä ja ne kiinnostavat ihmisiä. Hallintotuomioistuimet eivät kuitenkaan käsittele rikosasioita. Lyhyesti sanottuna hallinto-oikeus käsittelee hallintolainkäyttöasioita; yksityisten ihmisten ja yhteisöjen valituksia viranomaisten hallintoasioissa tekemistä päätöksistä.

Työskentelin vuoden 2014 Turun hallinto-oikeudessa määräaikaisena lainkäyttösihteerinä. Samalla suoritin kaikki oikeustradenomin opintoihin kuuluvat harjoittelut. Vuoden aikana kiinnostukseni hallinto-oikeuteen kasvoi ja haluan pureutua nimenomaan siellä tapahtuvaan oikeudenkäyntiin.

Hallintotuomioistuimessa käsiteltävien asioiden julkisuus omalla kohdallani jäi hieman pimentoon. Työskentelin jaostolla, jossa kaikki käsiteltävät asiat olivat lain mukaan salassa pidettäviä, mutta niin kuin jo toriparkkia mainitessa tulin

huomanneeksi itsekkin, että hallinto-oikeudessa käsitellään myös paljon julkisia asioita. Tällaisten asioiden kohdalla olin suurena kysymysmerkkinä. Olin tottunut, että asiat on pidettävä salassa. Ollessani kirjaamosihteerin sijaisena asiakaspalvelussa kysymys julkisuudesta nousi kohdallani esille. Hallinto-oikeuden puhelin soi ja kysymyksiä tulvi asioiden etenemisestä, lainvoimaisuuksista ja valitusten määrästä. Mitä voin ja saan vastata ja ketkä ovat oikeutettuja tiedonsaantiin? Milloin ja mitkä asiat ovat julkisia?

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää vastaukset näihin kysymyksiin. Hallinto-oikeuden käsittely on pääasiallisesti kirjallista, joten kenellä on oikeus nähdä näitä materiaaleja ja millä perusteella asiat ovat salassa pidettäviä tai julkisia. Milloin suullinen käsittely järjestetään hallinto-oikeudessa ja minkä vuoksi tällaisia pidetään? Hallinto-oikeuden suulliset käsittelyt koskevat usein salassa pidettäviä tietoja ja pääsy niihin on yleisöltä kielletty. Tarkastelenkin yhtenä osa-alueena suullista käsittelyä hieman tarkemmin, sen ollessa tuntemattomampi alue puhuttaessa hallinto-oikeudesta. Yleisesti julkisuutta ja salassa pitoa lähdän tutkimaan avaamalla hallinto-oikeuden käsittelyn eri vaiheita. Mitä hallinto-oikeus oikeasti tekee ja mitä oikeudenkäynti pitää sisällään.

2 HALLINTO-OIKEUS

2.1 Hallinto-oikeus hallintotuomioistuimena

Hallinto-oikeus osana Suomen tuomioistuinjärjestelmää on riippumaton muutoksenhakutuomioistuin. Tuomioistuinten riippumattomuudesta on säädetty PL 3 § 3 momentissa. Riippumattomuudella tarkoitetaan, että tuomioistuinten ratkaisuja sitoo aina voimassa oleva oikeus, eivätkä ulkopuoliset tahot voi vaikuttaa niiden tekemisiin ratkaisuihin. (Oikeuslaitoksen www-sivut 2015.)

Perustuslain mukaan tuomiovalta kuuluu tuomioistuimille. Hallintotuomioistuimissa tuomiovalta tarkoittaa hallintopäätösten tutkimista, onko päätös lainmukaisesti tehty. Hallintotuomioistuin ei siis itse tee hallintopäätöksiä. Hallinto-oikeuskäsittelyn perustana on kertaalleen hallintoviranomaisessa ratkaistu hallinto-asia. Hallintotuomioistuinten toiminnan lähtökohtana ovat kaksi perustuslaissa mainittua asiaa: lainalaisuusperiaate eli viranomaisen toiminnan on perustuttava lakiin ja oikeusturva perusoikeutena eli kansalaisen mahdollisuus saada tuomioistuimelta arvio, onko viranomaisen toiminta perustunut lakiin. Hallintotuomioistuimen perustehtävänä on tutkia, onko viranomaisen toiminnassa noudatettu lakia. (Mäenpää, 193 – 195.)

Hallinto-oikeudelta haetaan muutosta kuntien viranomaisten ja evankelis-luterilaisen sekä ortodoksisen kirkon hallintoelinten päätöksiin. Valituksia tehdään muun muassa veroasioista, ympäristö- ja rakennusasioista, elinkeinon harjoittamiseen liittyvistä asioista, erilaisista viranomaisen päättämistä maksuista, esimerkiksi pysäköintivirhemaksuista, ja sosiaali- ja terveydenhuoltoasioista, kuten lastensuojelu- ja toimeentulotukiasioista. (Oikeusministeriön www-sivut 2015).

Hallinto-oikeus käsittelee myös hakemus- ja alistusasioita. Vuonna 2008 lastensuojelulaki uudistui ja muutti oleellisesti hallinto-oikeuksien roolia huostaanottoasian ratkaisijana. Uudistuksen myötä hallinto-oikeudet tekevät ensiasteen pää-

töksen laissa määritellyn sosiaalialan viranhaltijan hakemuksesta. Ennen tuon päätöksen on tehnyt sosiaalilautakunta. (HE 252/2006, 124.)

Hallintotuomioistuimia ovat hallinto-oikeudet ja korkein hallinto-oikeus. Hallinto-oikeudet aloittivat toimintansa vuonna 1999. Tuolloin läänioikeudet muutuivat alueellisiksi hallinto-oikeuksiksi ja siirryttiin kaksiaasteiseen hallintotuomiojärjestelmään. (Korkeimman hallinto-oikeuden www-sivut 2015.) Vuonna 2013 Suomessa oli vielä kahdeksan hallinto-oikeutta; Turun, Helsingin, Hämeenlinnan, Vaasan, Kuopion, Kouvolan, Rovaniemen ja Oulun hallinto-oikeudet. Ahvenanmaalla on lisäksi oma hallintotuomioistuin. Vuonna 2014 tuli voimaan hallinto-oikeuksien rakenneuudistus ja hallinto-oikeudet vähenivät kuuteen. Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeudet yhdistyivät Pohjois-Suomen hallinto-oikeudeksi ja Kuopion ja Kouvolan Itä-Suomen hallinto-oikeudeksi. Uudistuksella pyritään lyhentämään asioiden käsittelyaikoja ja rakentamaan toiminnallisesti tehokkaita yksiköitä (HE 153/2012, 19).

2.2 Valitusoikeus

Jokaiselle kuuluu perusoikeutena saada oikeusturvaa. Tämä perustuu perustuslakiin, jonka mukaan jokaisella on oikeus saada itseään koskeva päätös tuomioistuimen käsiteltäväksi. Päätöksen ollessa hallintoviranomaisen tekemä, perusoikeudesta vastaa tällöin hallintotuomioistuin. (Mäenpää 2005, 257.) Lähtökohteisesti valitusoikeus on asianosaisella ja sillä, jonka oikeuteen ja etuun päätös vaikuttaa. Valitusoikeus voi kuitenkin olla muillakin. Esimerkiksi kuntalaki laajentaa tuota lähtökohtaa. Kunnan jäsenillä on valitusoikeus kunnan viranomaisen päätöksestä riippumatta siitä, koskeeko päätös laisinkaan yksittäisen kuntalaisen oikeuksia. Ainoastaan kuntaan kuulumisen perusteella on oikeus valittaa. Kunnan jäseniä ovat myös esimerkiksi yhteisöt, jos niiden kotipaikka on kyseisessä kunnassa. (Mäenpää 2005, 287 – 290.)

Hallinto-oikeudet käsittelevät siis yksityisen ihmisen tai yhteisön tekemiä valituksia viranomaisten tekemistä päätöksistä. Hallinnossa vallitsee yleinen valitusoikeus ja viranomaisen päätökset ovat yleensä aina valituskelpoisia. Jos

päätöksestä saa valittaa, tulee päätöksen tehneen viranomaisen liittää siihen valitusosoitus, joka kertoo mihin ja missä ajassa päätöksestä voi valittaa. (Hallinto-oikeuksien www-sivut 2015.)

Hallintoviranomaisia ja hallintoviranomaisen päätöksiä on monenlaisia. Paimion kaupungin verkkojulkaisussa hallintoviranomaisena on ympäristönsuojelusihteri, jonka päätöksistä kuntalaisilla on ollut mahdollisuus valittaa. Julkaisussa kuntalaisille on kerrottu tarkasti asian laatu, miten asiasta voi valittaa ja missä asiakirjat ovat nähtävänä. Kyseinen julkaisu on julkinen ja onkin hyvä huomioida, että myös yritysten nimet ovat mainittuina julkisesti.

Julkipanokuulutus viranhaltijapäätöksistä

Ympäristönsuojelusihteri on 19.3.2015 tehnyt seuraavat viranhaltijapäätökset:

- Varsinais-Suomen Asbestipurku Oy:n tekemästä häiritsevää tilapäistä melua koskevasta ilmoituksesta, joka koskee 15.3. – 31.12.2015 suoritettavaa purkutyötä osoitteessa Iso-livarintie 10, Paimio (577-499-33-0)
- hakemuksesta poiketa Paimion kaupungin ympäristösuojelumääräyksistä koskien öljysäiliön poistamista osoitteessa Valkojantie 32, Paimio

Päätökset annetaan 23.3.2015.

Muutosta näihin päätöksiin voi hakea valittamalla Vaasan hallinto-oikeuteen viimeistään 30 päivän kuluessa päätöksen antopäivästä tätä päivää lukuunottamatta. Valitusoikeus on ilmoituksen tekijällä ja niillä, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea sekä viranomaisilla, joiden tehtävänä on valvoa asiassa yleistä etua.

Tämä kuulutus on nähtävänä 20.3. - 22.4.2015 Paimion kaupungin ilmoitustaululla, os. Vistantie 18. Päätökset ovat nähtävänä valitusaikana 23.3. - 22.4.2015 Paimion kaupunginviraston palvelupisteessä, os. Vistantie 18, Paimio, viraston aukioloaikoina.

Paimiossa 19.3.2015

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA (Paimion kaupungin www-sivut 2015.)

Näin on myös ollut Turun toriparkin kanssa. Kuntalain mukaan kunnan jäsen voi hakea valtuuston päätökseen muutosta hallinto-oikeudelta (KuntaL 365/1995, 90 ja 92 §).

2.3 Valituksen vaikutus hallintoviranomaisen päätökseen

Valituksen tekeminen voi vaikuttaa myös viranomaisen tekemän päätöksen täytäntöönpanoon. Valituskelpoinen hallintopäätös tulee lainvoimaiseksi vasta valitusajan päättyessä, ellei tuossa ajassa siitä ole tehty valitusta. Jos asiasta valitetaan määräajassa, ei tehty päätös ole lainvoimainen eikä sitä voida panna täytäntöön. Käytännössä tämä merkitsee, että valituksen tekeminen ja vireilläolo estävät hetkellisesti päätöksen toteutumisen. Kunnallisvalitus on asiassa poikkeus. Kunnan toimielimen päätös on mahdollista panna täytäntöön vaikka sillä ei olisi lainvoimaisuutta, ellei valitusviranomainen kiellä täytäntöönpanoa. Tämä on mainittuna kuntalain 98 §:ssä. (Mäenpää 2005, 327 - 330.) Kunnallisvalitus voi olla esimerkiksi valitus kunnanvaltuuston päätöksestä lakkauttaa esimerkiksi kyläkoulu. Täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä, jos valitus käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi (KuntaL 365/1995, 98 §).

Hallinto-oikeuden yhtenä toimenkuvana valitusten tutkimisen lisäksi on antaa lainvoimaisuustodistuksia. Lainvoimaisuustodistuksella tarkoitetaan kirjallista todistetta siitä, ettei viranomaisen päätöksestä ole valitettu. Asianosainen voi tarvita tällaisen todistuksen, jotta häntä koskeva viranomaisen päätös voidaan panna täytäntöön. Hallinto-oikeus voi antaa lainvoimaisuustodistuksen vain sellaisesta päätöksestä, josta on valitusoikeus kyseiseen hallinto-oikeuteen. Lainvoimaisuustodistuksen voi saada kun päätöksen valitusaika on umpeutunut eikä tässä ajassa päätöksestä ole valitettu. (Hallinto-oikeuksien www-sivut 2015.)

2.4 Henkilökunta ja päätöksentekijät

Hallinto-oikeuden päällikkönä toimii ylituomari, joka vastaa hallinto-oikeuden tuloksellisuudesta. Hänen lisäksi hallinto-oikeudessa muina jäseninä työskentelevät hallinto-oikeustuomarit. Tuomarina voi toimia tuomarinnimityksen saanut oikeustieteen kandidaatti. Tästä on erikseen laki, laki tuomareiden nimitämisestä. Asioiden esittelijöinä toimivat hallinto-oikeussihteerit ja notaarit. Kelpoisuusvaatimuksia näihin virkoihin on hallinto-oikeussihteerillä oikeustieteen

kandidaatin tutkinto ja notaarilla työn luonteeseen sopiva korkeakoulututkinto. Tuomioistuinharjoittelua suorittava kärjänotaari kuuluu myös henkilöstöön. (HaoL 430/1999, 4 – 10 a §.) Muu henkilökunta koostuu kansliaväestä eli sihteereistä. Turun hallinto-oikeudessa työskenteli vuonna 2013 48 henkilöä. Yli-tuomarin lisäksi Turussa oli 18 hallinto-oikeustuomaria, 13 hallinto-oikeussihteeriä ja viisi notaaria sekä tuomioistuinharjoittelua suorittava kärjänotaari. Hallinnosta ja lainkäyttöä avustavista tehtävistä vastasivat talous- ja henkilöstösihteeri, informaatikko, kirjaaja, kirjaamosihteeri ja seitsemän lainkäyttösihteeriä. (Turun hallinto-oikeus, 2013.)

Hallinto-oikeudet käsittelevät asioita jaostoihin jakautuneena. Ratkaisussa on pääsääntöisesti mukana kolme hallinto-oikeuden jäsentä. Jäseniä ovat hallinto-oikeuden ylituomari ja hallinto-oikeustuomarit. Joissakin asioissa ratkaisun tekoon osallistuu myös ulkopuolinen hallinto-oikeuden asiantuntijajäsen. Asiantuntijoita tarvitaan muun muassa mielenterveyttä ja lastensuojelua koskevissa asioissa. Ympäristö- ja vesilain mukaisissa asioissa ratkaisuun osallistuu luonnontieteen tai tekniikan alan tuomareita. (Hallinto-oikeuksien www-sivut, 2015; HaoL 430/1999, 12§.)

Asioita on myös mahdollista ratkaista pienemmissäkin kokoonpanoissa sillä ehdolla, ettei asianosaisen oikeusturva vaarannu. Kahden tuomarin ratkaistavana voi olla asioita, joissa valitus on selkeä, eikä asia tarvitse sen enempää uutta laintulkintaa. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi jotkin perusopetuslain soveltamista tai rakennuslupia koskevat asiat. (Hallinto-oikeuksien www-sivut, 2015; HaoL 430/1999, 12 a §.) Perusopetuslain soveltamista vaativat esimerkiksi koulukyydeistä tehdyt valitukset. Esimerkkinä Itä-Suomen hallinto-oikeuden ratkaisu maksuttomasta koulukyydistä: Valittaja on hakenut lapselleen maksutonta koulukyytiä taksikuljetuksena tien vaarallisuuden vuoksi, jonka kasvatusta ja opetusjohtaja on hylännyt. Hallinto-oikeuteen saapuneessa valituksessaan valittaja on vaatinut kyydin järjestämistä. Hallinto-oikeus on päätöksellään kumonnut kasvatusta ja opetusjohtajan päätöksen ja palauttanut sen uudelleen käsiteltäväksi. Perusteluissa hallinto-oikeus on todennut, että päätöstä olla

myöntämättä kuljetusta, ei ole perusteltu riittävästi. (Itä-Suomen hallinto-oikeus 14/5241/4.)

Myös yhden tuomarin päätöksiä tehdään hallinto-oikeudessa. Yksi tuomari voi ratkaista esimerkiksi pysäköintivirhemaksuja ja ajokorttiasioita koskevia valituksia. Myös niin sanotut välipäätökset eli välitoimina pidetyt päätökset, esimerkiksi päätös suullisen järjestämisestä tai täytäntöönpanokiellot, voi ratkaista yksi tuomari. (Hallinto-oikeuksien www-sivut, 2015; HaoL 430/1999, 12 b §.)

Täytäntöönpanokiello tarkoittaa, että hallinto-oikeus voi päätöksellään kieltää tai keskeyttää viranomaisen tekemän päätöksen toteutumisen, silloin kun asia on tullut sille valituksen johdosta vireille (HLL 586/1996, 32 §).

Täytäntöönpanokielloista mainittakoon esimerkkeinä otsikoissakin olleet asiat susien metsästyksestä: Suomen riistakeskus oli 23.1.2015 myöntänyt Satakuntaan poikkeusluvan yhden suden tappamiseen ja Varsinais-Suomeen poikkeusluvat kolmen suden tappamiseen. Luvista valitettiin hallinto-oikeuteen. Turun hallinto-oikeus kielsi päätöksellään lupien täytäntöönpanon siihen saakka kunnes valitus on käsitelty hallinto-oikeudessa tai kunnes toisin määrätään. (Suomen riistakeskus 2015.) Toisin sanoen luvat metsästyksen keskeytettiin.

Itä-Suomen hallinto-oikeus taas teki päinvastoin: 23.1.2015 riistakeskus oli myöntänyt metsästäjä Y:lle poikkeusluvan yhden suden tappamiseen. Luonnonsuojelupiiri valitti luvasta Itä-Suomen hallinto-oikeuteen ja vaati luvalla täytäntöönpanokielloa. Itä-Suomen hallinto-oikeus ei kuitenkaan keskeyttänyt riistakeskuksen päätöksen täytäntöönpanoa. (Itä-Suomen hallinto-oikeus 15/0319/1; Lötjönen 2015.) Lupa suden tappamiselle jäi siis voimaan, vaikka valitus oli vireillä.

3 JULKISUUSPERIAATE

Suomessa viranomaisten toiminnassa noudatetaan julkisuusperiaatetta. Viranomaisten toiminnan tulee olla julkista. Julkisuuden lähtökohta on perustuslaissa, jonka mukaan viranomaisten hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia. (PL 731/1999, 12 2 mom §.) Tämä periaate tukee myös oikeutta seurata tuomioistuinten toimintaa (PL 731/1999, 21 §). Perustuslain säännöksiä yksilöi ja vahvistaa laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta, julkisuuslaki. Lain tarkoituksena on toteuttaa avointa viranomaisten toimintaa ja antaa kaikille mahdollisuus valvoa julkisen vallan käyttöä (JulkL 621/1999, 3§).

Lähtökohtana oikeudenkäynnin julkisuudelle on Euroopan ihmisoikeussopimus, jonka mukaan oikeudenkäynnin tulee olla julkinen. Julkinen oikeudenkäynti edistää Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan tarkoituksen eli oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista. (HE 12/2006, 32.)

Julkisuusperiaate ei kuitenkaan ole täysin ehdoton. Julkisuusperiaatteen vastakohtana on salassapitoperiaate. Valtiomme perusominaisuuksiin kuuluu turvata kaikille oikeus yksityiselämään (PL 731/1999, 10 §). Julkinen toiminta ei siis saa eikä voi loukata tätä oikeutta. Julkisuutta voidaan erikseen rajoittaa välttämättömien syiden vuoksi (JulkL 621/1999, 22 – 24 §). Salassapidon ideana on suojata yksityiselämää ja yksityisyyttä sekä valtion ja yhteiskunnan turvallisuutta yleiseltä julkisuudelta, mikäli siitä on haittaa. Salassapito on mahdollista ainoastaan laissa mainituin perustein. Julkisuuslaissa on kattava luettelo salassa pidettävistä asioista. Myös muissa laeissa on säännöksiä salassapidosta. (Mäenpää 2008, 284 – 285.)

Julkisuuslain mukaan viranomaisella on myös velvollisuus jakaa ja tuottaa tietoa. Tarkoituksena on edistää viranomaisen oman toiminnan avoimuutta, joka käytännössä tarkoittaa julkisia oppaita, tilastoja ja muita julkaisuja palveluista ja ratkaisukäytännöistä. Näiden avulla ihmisten on mahdollista saada monipuolinen kuva viranomaisen toiminnasta. (JulkL 621/1999, 20 §.)

Viranomaisten toiminnan julkisuutta pidetään lähtökohtana myös hallintotuomioistuimissa, vaikkakin julkisuus kyseisessä viranomaisessa on sangen rajoitettua. Syynä rajallisuuteen on se, että oikeudenkäynti hallintotuomioistuimissa on pääasiallisesti kirjallista. Tämä sulkee heti pois yleisön mahdollisuuden seurata paikan päällä oikeudenkäyntiä. Hallintotuomioistuimissa järjestettävät suulliset käsittelyt ovat harvoin julkisia. (Mäenpää 2005, 450.) Julkisuus toteutuukin ensisijassa oikeutena saada tieto julkisesta päätöksestä.

Oikeudenkäynnissä julkisuus tarkoittaa siis sitä, että jokaisella on halutessaan oikeus seurata asian käsittelyä osallistumalla julkiseen istuntoon ja jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta oikeudenkäyntiasiakirjasta.

3.1 Asiakirjojen julkisuus

Viranomaisen asiakirja on viranomaisen hallussa oleva asiakirja, jonka viranomainen on laatinut tai joka on sille toimitettu käsittelyä varten (JulkL 621/1999, 5 §). Hallintotuomioistuimessa oikeudenkäyntiasiakirjoilla tarkoitetaan sen laatimia asiakirjoja ja sille toimitettua materiaalia. Näihin kuuluvat muun muassa valitus ja päätös josta valitetaan ja sen perusteena olevat asiakirjat. Kaikki välitoimilähetteet eli lausunnot, selitykset ja vastaselitys sekä itse päätös kuuluvat oikeudenkäyntiasiakirjoihin. (HProsJulkL 381/2007, 7§.)

Perustuslain 12 §:n mukaan kaikki viranomaisella olevat asiakirjat ovat julkisia, ellei niiden julkisuutta ole rajoitettu välttämättömien syiden vuoksi. Yleisimmät asiakirjojen salassapitoperusteet ovat mainittuina julkisuuslain 24 §:ssä. Salassa pidettäviä asiakirjoja ovat lain mukaan esimerkiksi sellaiset, joissa on tietoa sosiaalihuollon asiakkaasta. (Mäenpää 2005, 453.) Keskeneräinen asiakirja ei kuitenkaan ole julkinen. Esimerkiksi päätös ei ole julkinen, ennen kuin ratkaisu on annettu. (JulkL 621/1999, 6 §.)

3.2 Asianosais- ja yleisöjulkisuus

Oikeudenkäynnin asianosaisella, eli hakijalla, valittajalla ja muulla, jonka oikeutta tai etua asia koskee, on oikeus aina saada tieto oikeudenkäyntiasiakirjasta. Oikeus koskee myös muitakin kuin julkisia asiakirjoja, jos asiakirja on vaikuttanut tai voi vaikuttaa asian käsittelyyn. Tämä tarkoittaa periaatteessa sitä, että asianosaisella on oikeus saada tieto kaikista asiakirjoista, jotka liittyvät hänen asiansa käsittelyyn. (Kulla 2012, 370; Mäenpää 2008, 140 – 141.)

Asianosaisella ei kuitenkaan ole täysin ehdotonta oikeutta saada asiakirjaa, joka sisältää salassa pidettävää tietoa. Asianosaiselle ei anneta tietoa, jos tiedon antaminen olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etua, vastoin lapsen etua tai muuta erittäin tärkeää yksityistä etua. Yleisellä edulla tarkoitetaan esimerkiksi valtion turvallisuutta. Lapsen edun huomioon ottaminen on kyseessä silloin kun lapsen ja hänen laillisen edustajansa edut ovat vastakkain, kuten lastensuojelu asioissa. Tietoa asiakirjasta ei anneta, jos se voi vaarantaa lastensuojelun tarkoituksen toteutumisen lapsen edun hyväksi. Yksityisellä edulla tarkoitetaan yksityiselämän suojaa. Esimerkiksi tieto toisen henkilön terveydentilasta voidaan salata, jos sen paljastuminen aiheuttaisi haittaa. (Kulla 2012, 373 – 376; JulKL 621/1999, 11 §.)

Asianosaisen tiedonsaantia hallintoprosessissa rajoittavat myös asiakirjakohtaiset rajoitteet. Asianosaisella ei ole oikeutta saada tietoa asiakirjasta, joka on oikeudenkäynnin kohteena. Oikeutta ei myöskään ole hallintotuomioistuimen esittelymuistioon tai ratkaisuehdotukseen ennen kuin käsittely on päättynyt. Asianosaisella ei ole tiedonsaantioikeutta henkilöiden salassa pidettäviin yhteystietoihin. Rajoituksen kohteena ovat myös neuvottelusalaisuuden piiriin kuuluvat asiakirjat sekä tarjouskilpailussa tarjouksen tehneen liike- tai ammattisalaisuus. (Mäenpää 2008, 277.)

Yleisöjulkisuudella tarkoitetaan jokaisen oikeutta saada tieto viranomaisen julkisesta asiakirjasta. Perustuslain 12 § takaa viranomaistoiminnan julkisuuden. Muille kuin asianosaisille hallintotuomioistuin voi antaa oikeudenkäyntiasiakirjasta tietoa sen verran kuin se on tarpeen oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin

turvaamiseksi (Hallinto-oikeuksien www-sivut 2015). Yleisissä tuomioistuimissa tilanne on hieman toisenlainen. Esimerkiksi käräjäoikeudessa vastaajan nimi, hänen syykseen luettu rikos sekä rangaistusvaatimukset ovat aina julkisia tietoja. (Oikeuslaitoksen www-sivut 2015.) Näin esimerkiksi lehdistön edustaja ka- lastelee tietoja. Tämän vuoksi saamme lehdistä lukea rikollisten nimiä ja heidän tuomioidensa pituuksia.

Asiakirjasta kiinnostuneen on esitettävä asiakirjapyyntö suullisesti tai kirjallisesti ja se on yksilöitävä riittävästi. Yksilöinnin avulla viranomaiselle annetaan riittävä tieto asiakirjasta, johon pyyntö kohdistuu. Päätöksen asiakirjan antamisesta tekee se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on. (Kulla 2012, 381 – 383.)

Tieto asiakirjasta annetaan suullisesti tai antamalla asiakirja nähtäväksi viranomaisen luona. Myös kopio tai tuloste asiakirjasta on mahdollista saada. Mikäli osa asiakirjasta on salassa pidettävää, on tieto julkisesta osasta annettava niin, ettei salassa pidettävä osa tule julkiseksi. Käytännössä tämä tarkoittaa niin sanottua peiteltyä asiakirjaa, eli salassa pidettävät tiedot on peitetty tai poistettu asiakirjasta. Annettaessa tieto salassa pidettävästä asiakirjasta, viranomaisen on tarkistettava ja oltava varma pyytäjän henkilöllisyydestä, jotta tämä on oikeutettu tiedon saamiseen. (Kulla 2012, 386 – 388.) Viranomainen on aina vastuussa antamastaan asiakirjasta. Yksittäinen viranhaltija saattaa syyllistyä virkasalaisuuden rikkomiseen, jos hän antaa tahallaan tai oikeudettomasti tiedon asiakirjasta, joka ei ole julkinen. (Heuru 2003, 285.)

Tässä vaiheessa on hyvä mainita ja tuoda esille esimerkki siitä, että hallinto-oikeuden yhtenä asiaryhmänä eli käsiteltävistä asioista on asiakirjajulkisuutta koskevat valitukset. Hallinto-oikeuteen voi siis valittaa asiakirjapyyntöön vastaukseen eli päätökseen tyytymätön.

A oli pyytänyt hallinto-oikeudelta saada kopion B:n mahdollisesta valituksesta kaupunkisuunnittelulautakunnan päätöksestä liitteineen. Päätöksellä oli hylätty B:n oikaisuvaatimus, joka koski päätöstä irtisanoa hänet kaupungin aluearkkitehdin virkasuhteesta.

A:lle toimitettiin tämän pyytämät asiakirjat. Asiakirjat toimitettiin lakiin viitaten salassa pidettäviltä osiltaan peitettynä. Hallinto-oikeus oli poistanut A:n pyytämistä asiakirjoista kohdat, jotka hallinto-oikeuden arvion mukaan sisälsivät julkisuuslain

nojalla salassa pidettäviä toisen henkilön terveydentilaan liittyviä tietoja. A:lla ei näiltä osin ollut oikeutta saada tiedokseen pyytämiään asiakirjoja.

A saattoi asian hallinto-oikeuden ratkaistavaksi siltä osin kuin hän ei ole saanut tietoa pyytämistään asiakirjoista eli siltä osin kuin ne toimitettiin hänelle peitettyinä.

Hallinto-oikeus totesi ratkaisussaan, että A:n pyytämät asiakirjat sisältävät tietoja, jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan ovat salassa pidettäviä. A:lla ei ole oikeutta saada tiedokseen pyytämiään asiakirjoja näiltä salatuilta osin.

A valitti korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jonka mukaan hallinto-oikeuden päätös oli kumottava ja asia palautettava hallinto-oikeudelle pyydettyjen asiakirjojen antamiseksi A:lle kaikilta osin. Korkein hallinto-oikeus oli tutustunut näihin asiakirjoihin ja suurin osa poistetuista tiedoista voitiin sanoa kuvaavan työnantajan käsityksiä B:stä ja hänen toiminnastaan sekä näiden seikkojen vaikutuksesta työyhteisössä. Tällaiset tiedot eivät ole julkisuuslaissa tarkoitettuja tietoja henkilön terveydentilasta eivätkä siten sanotun lain perusteella tai muullakaan perusteella salassa pidettäviä. (KHO:2015:40).

4 HALLINTO-OIKEUTEEN SAAPUVAN ASIAN ETENEMINEN

Hallinto-oikeudessa asiat käsitellään pääsääntöisesti kirjallisesti. Asiat käsitellään niiden saapumisjärjestyksessä. Jotkut asiat kuitenkin käsitellään kiireellisinä ja niiden käsittelyaika pyritään pitämään mahdollisimman lyhyenä. Tällaisia asioita ovat muun muassa lastensuojeluun liittyvät valitukset ja hakemukset. (Hallinto-oikeuksien www-sivut 2015.)

4.1 Asian vireilletulo

Hallintoviranomaisen päätöksestä saa pääsääntöisesti valittaa. Valitus on tehtävä määräajassa, joka on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista. Sen tekeminen vaatii muutamia muodollisia vaatimuksia ja se on toimitettava oikealle valitusviranomaiselle, eli viranomaiselle, joka on mainittuna päätöksen valitusosoituksessa. Hallinto-oikeuteen saapuvassa valituskirjelmässä on HLL 23 ja 24 §:n mukaan mainittava päätös, johon haetaan muutosta, miten sitä halutaan muuttaa, perustelut muutokselle ja tarvittavat henkilö- ja osoitetiedot. Tarvittavia tietoja ovat valittajan nimi, postiosoite, puhelinnumero ja kotikunta. Jos valittaja käyttää asiamiestä, myös hänen yhteystiedot on mainittava. Yhteystiedot tarvitaan, jotta tuomioistuin pystyy toimittamaan asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle.

Valitus täytyy olla tehtynä kirjallisesti. Vaatimuksia kirjeen ulkomuodolle ei sen kummemmin ole, kunhan se on luettavaa ja ymmärrettävää tekstiä. Valitus voi siis olla tehtynä esimerkiksi ruutupaperille käsin kirjoitettuna. Valitus täytyy olla allekirjoitettu. Käytännössä vaatimukseen suhtaudutaan joustavasti. Mikäli valitus on puutteellinen joiltain osin, hallintotuomioistuimen kuuluu viran puolesta varata valittajalle tilaisuus täydentää valitustaan, ellei se ole asian kannalta tarpeetonta (HLL 586/1996, 28§). Vasta jos täydennyspyynnön jälkeenkin valitus on puutteellinen, voidaan se jättää tutkimatta.

Valituksen saapuessa hallinto-oikeuteen, se kirjataan asianhallintajärjestelmään, jolloin se saa diaarinumeron. Diaarinumerolla tarkoitetaan asian saamaa juoksevaa numeroa. Hyvään hallintotapaan kuuluu pitää yllä luetteloa, diaaria, tuomioistuimelle käsiteltäväksi annetuista ja ratkaisemista asioista (JulkL 621/1999, 18 §). Tämän luettelon eli diaarin tarkoituksena on sisältää tunnustetiedot vireillä olevista ja ratkaistuista asioista, jotta julkiset asiakirjat ovat helposti löydettävissä. Asiakirjojen luettelointi helpottaa ja nopeuttaa tiedon antamista ja myös tehostaa tuomioistuimen sisäistä toimintaa. Diaariin eli asiakirjaluetteloon merkitään kaikki tarpeellinen tieto käsiteltävästä asiasta.

Hallinto-oikeuden kirjaaja tallentaa diaariin tiedot valituskirjelmän mukaan. Diaariin merkitään asianosaisen tai muun osallisen yksilöimistiedot, tiedot asiaa käsittelevästä tuomioistuimesta, tiedot valituksen kohteena olevan päätöksen tekneestä viranomaisesta ja tiedot asian laadusta eli minkälaisesta asiasta on kyse. Tällä tarkoitetaan oikeusministeriön määräämää asiaryhmää. Diaarista näkyy myös asian edetessä tiedot asian käsittelyn vaiheista eli asiassa tehdyt toimenpiteet ja lopputoimenpiteet kuten päätöksen antopäivä.

4.2 Diaarijulkisuus

Pääsääntönä on oikeudenkäynnin perustietojen julkisuus. Siltä osin kun diaarin sisältämien tietojen julkisuudesta ei ole säädetty, hallintotuomioistuimen diaari on oikeudenkäyntiasiakirja. Tämä tarkoittaa siis sitä, että siihen merkityt asiat ovat pääsääntöisesti julkisia, ellei toisin määrätä. Tätä säätelee laki oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimessa. Tiedot ovat julkisia heti kun ne on merkitty diaariin. (HLL 381/2007, 4 ja 7 §.)

Yleinen julkisuusperiaate edellyttää, että kansalaiset saavat tietoa tuomioistuimissa vireillä olevista ja ratkaistuista asioista. Tuomioistuinten kyselykäyttöjärjestelmän (KYÖSTI) avulla asiakkaat voivat selata tuomioistuinten julkisia diaaritietoja tuomioistuinten kirjaamoissa olevilla asiakaspäätteillä. Diaarin asioita voi hakea diaarinumeron tai ratkaisupäivän perusteella. (Hallinto-oikeuksien www-sivut 2015.)

Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimessa tuli voimaan vuonna 2007. Ennen lain voimaantuloa salassa pidettävistä päätöksistä oli käytännössä ulkopuolisen mahdollisuus saada tietoa. Tällöin vain asianosaisten nimet ja muut tunnistetiedot peitettiin päätöksestä ja kopio päätöksestä voitiin antaa. Asianosaisen nimi oli kuitenkin tästä huolimatta mahdollista saada selville päätöksestä saatavien tietojen, kuten päätöksen numeron ja antopäivän avulla tuomioistuimen diaarista, jota koski lähes ehdoton julkisuus. (HE 12/2002, 22 – 24.)

Lakia muutettiin, jotta tällainen yhdistämismahdollisuuden vaara katoaisi. Lain mukaan nykyään, jos päätöksessä mainitaan salassa pidettäviä tietoja, esimerkiksi tietoja sosiaalihuollon asiakkuudesta tai verovelvollisen taloudellisesta tilanteesta, diaariin merkityt henkilöiden tunnistetiedot on pidettävä salassa yksityisyyden suojan turvaamiseksi. Saatavissa ei ole enää siis tietoa ketä päätös koskee, jos asia on arkaluontoinen ja salassa pidettävä. Salassa pidettäviä tietoja ovat tällöin kuitenkin ainoastaan asianosaisen tai muun asiaan osallisen yksilöimistiedot kuten nimi tai muu tieto, josta tämä on mahdollista tunnistaa. Asianosaisia ovat valittaja, vireillepanija tai asianosaisena kuultava. Muita asiaan osallisia ovat esimerkiksi todistajat. Perustiedot oikeudenkäynnistä, kuten asiaryhmä, ovat tällöinkin julkisia. (HE 12/2002, 22 – 24; HProsJulkl 381/2007, 4 – 5 §.)

4.3 Käsittelyvaihe

Asian tultua vireille eli kun valitus tai hakemus on saapunut hallinto-oikeuteen ja kirjattu asianhallintajärjestelmään, se siirtyy asiaryhmän mukaan tämän laatuisia asioita käsittelevälle esittelijälle. Esittelijä käy valituksen/hakemuksen läpi, tarkistaen onko se tehty vaatimusten mukaisesti ja onko se tullut ajallaan, jonka jälkeen asian laillisuuden tutkimiseen voidaan ryhtyä.

Asiaa käsitellään ja valmistellaan niin, että se on valmis päätöksentekoon. Tähän kuuluu olennaisesti tarvittavan aineiston hankkiminen. Hallintolainkäyttölaissa mainittuja selvittämiskeinoja ovat asianosaisen kuuleminen, viranomaisen

lausunnon hankkiminen, suullisen käsittelyn toimittaminen, todistajan kuuleminen, asiantuntijan lausunnon hankkiminen, katselmus ja asiakirjan tai esineen esittäminen. Hallintotuomioistuimen tehtävänä on huolehtia, että päätöksen perusteeksi on hankittu riittävästi asianmukaista selvitystä. (Mäenpää 2005, 349 – 379.)

Käytännössä selvitysvaiheessa ensimmäisenä hallinto-oikeus pyytää valituksen kohteena olevan päätöksen tehneeltä viranomaiselta lausunnon asiasta. Päätöksen tehnyt viranomainen ei varsinaisesti ole asianosaisen asemassa. Tarkoituksena on saada lisätietoa päätöksen perusteista eli annetaan viranomaiselle mahdollisuus antaa lisäselvitystä päätökseen johtaneista syistä. Lausunnon tulisi sisältää monipuolisesti päätökseen liittyviä tosiseikkoja. Hallintotuomioistuin voi myös erikseen pyytää liittämään esimerkiksi jonkin tietyn asiakirjan lausuntoon. Lausunto pyydetään yleensä valituksen johdosta, eli viranomaiselta halutaan lausunto sekä sen omasta päätöksestä että valituksen sisällöstä ja perusteluista. (Mäenpää 2005, 408.)

Lausunnon jälkeen, jos asiassa on muitakin asianosaisia kuin valittaja, pyydetään heiltä selitys valituksen ja lausunnon pohjalta.

Koko selvityksen ajan viranomaisella ja asianosaisilla on mahdollisuus toimittaa kirjallista lisäselvitystä (Mäenpää 2005, 351). Hallintotuomioistuimen tehtävänä on huolehtia, että asianosaisilla on tieto kaikesta oikeudenkäyntiin liittyvästä materiaalista, joka on toimitettu hallinto-oikeuteen.

Viimeiseksi selvitysvaiheessa asian vireillepanijalle, valittajalle, annetaan mahdollisuus vielä antaa vastaselitys lausunnon ja muiden selitysten johdosta. Kun hallinto-oikeus on saanut kaiken mahdollisen ja tarvittavan aineiston on päätöksen teon aika.

4.4 Käsittelyvaiheen julkisuus

Perustuslain mukaan käsittelyn julkisuus on hyvän hallinnon tae. Periaatteessa myös hallintoviranomaisen käsittely on julkinen, mutta käytännössä se ei kui-

tenkaan ole niin. Käsittely on pääsääntöisesti kirjallista eikä näin ollen ole julkista. Asian käsittelyn julkisuudella on merkitystä ainoastaan silloin kun asiaa käsitellään suullisesti. (Kulla 2012, 164.) Hallinto-oikeuden kirjallinen käsittely ja salassa pidettävien asioiden suuri määrä tarkoittavat, että itse käsittely hallinto-oikeudessa on harvoin julkista (Mäenpää 2005, 451). Tämän vuoksi hallintolaisissa on erikseen mainittu, että asiakirjojen julkisuudesta ja asianosaisen tiedonsaantioikeuksista säädetään julkisuuslaissa (Kulla 2012, 165; HL 434/2003, 24 § 2 mom). Asiakirjat ovat julkisia, ellei toisin mainita.

Asianosaisten kuulemisvaiheessa eli selityksiä pyydetessä on huomioitava, jos asiassa on salassa pidettäviä tietoja sisältäviä asiakirjoja. Asianosaisen kuuleminen edellyttää, että hän saa tiedon kuulemisen kohteena olevasta oikeudenkäyntiaineistosta, jotta hän tietää mistä asiassa on kyse. Kaikki asiassa saatu selvitys kuuluu tähän. Asianosaisella on oikeus myös salassa pidettävään asiakirjaan, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Joukossa voi siis myös olla asiakirjoja, jotka eivät ole vielä julkisia tai julkisuutta on rajoitettu salassapitomääräyksin. (Mäenpää 2005, 400.)

Hallintolainkäyttölain 33 §:n mukaan hallintotuomioistuimen on viran puolesta hankittava selvitystä siten, että käsittelyn tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus toteutuvat. On huomioitava, että hallinto-oikeuden päätös ei voi perustua sellaisiin perusteluihin, joihin oikeudenkäynnin osapuolet eivät ole päässyt tutustumaan. Päätöstä ei silloin voitaisi pitää oikeudenmukaisena. Tämä tarkoittaa, että yleensä asianosaisia kuullaan sellaisistakin asiakirjoista, jotka eivät ole julkisia. Asianosainen voi saada hallintotuomioistuimelta kopion tai tiedon asiakirjasta, joka on salassa pidettävä esimerkiksi toisen edun vuoksi. Tällöin asiakirjaa annettaessa viranomaisen on lain mukaan tehtävä siihen merkintä salassapitovelvollisuudesta. Asianosainen tai hänen edustajansa tai avustajansa ei saa paljastaa sivulliselle asianomaisasemansa perusteella saatuja salaisia tietoja, jotka koskevat muita kuin asianosaista itseään. (Mäenpää 2005, 405 – 406; JulKL 621/1999, 23 – 25 §.) Asianosaisia on lain mukaan kuultava asian johdosta. Hallinto-oikeuden tehtävänä on huolehtia, että kuuleminen suoritetaan kaikkien etuja suojellen.

Asianosaisilla ei ole kuitenkaan oikeutta saada kaikkea salassa pidettävää tietoa, esimerkiksi tietoa salassa pidettävistä yhteystiedoista. Yksittäinen henkilö on voinut pyytää tietojen salassapitoa ja hänellä on perusteltu syy epäillä itsensä tai perheensä turvallisuuden tulevan uhatuksi. (JulkL 621/1999, 11 § 7.) Tällainen salainen yhteystieto voi olla esimerkiksi lastensuojeluilmoituksen tai rikosilmoituksen tekijällä tai toisella asianosaisella. Tiedonsaannin rajoitus ei kuitenkaan koske esimerkiksi ilmoituksen tekijän nimeä, mutta esimerkiksi lastensuojeluasioissa jo nimen paljastuminen voi aiheuttaa kielteisiä seuraamuksia ilmoituksen tekijälle, jolloin on perusteltua pitää myös nimi salassa. (Mäenpää 2005, 404 - 405.)

5 SUULLINEN KÄSITTELY SELVITYSKEINONA

Hallinto-oikeuden on aina yksityisen asianosaisen pyynnöstä järjestettävä suullinen käsittely. Euroopan ihmisoikeussopimus ja Suomen perustuslaki takaavat oikeuden julkiseen käsittelyyn. Ihmisoikeustuomioistuimen vakiintuneen käytännön mukaan julkiseen oikeudenkäyntiin kuuluu myös henkilön oikeus saada asiansa käsiteltäväksi suullisesti. Perustuslain mukaan taas käsittelyn julkisuus kuuluu oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, jota turvataan oikeudella saada asia suullisesti käsiteltäväksi. Asianosaiselle kuuluu siten ihmis- ja perusoikeutena saada halutessaan asiansa myös suullisesti käsitellyksi. Vaikka oikeudenkäynti hallinto-oikeudessa on pääasiallisesti kirjallista, oikeudenmukaisuus edellyttää myös hallintotuomioistuimilta tällaista mahdollisuutta. (Mäenpää 2005, 412.)

Poikkeustapauksessa suullisen pyyntö voidaan kuitenkin jättää toteuttamatta. Suullista käsittelyä ei järjestetä pyynnöstä huolimatta, jos hallinto-oikeus hylkää valituksessa esitetyn vaatimuksen heti tai jättää sen tutkimatta. Suullista käsittelyä ei myöskään tarvitse järjestää, jos se on jostakin syystä asian selvittämisen kannalta tarpeeton. Jotta suullisen käsittelyn tarve voidaan arvioida, tulee asianosaisen ilmoittaa, miksi tällainen käsittely tulisi järjestää. (HLL 586/1996, 36 – 38 §.)

Yleisistä tuomioistuimista poiketen, hallinto-oikeuden suullinen käsittely ei ole pääkäsittely. Asia ei saa ratkaisua käsittelyn päätteeksi, toisin kuin esimerkiksi rikosasia käräjäoikeudessa, jossa annetaan ratkaisu eli tuomio suullisen käsittelyn lopussa. Hallinto-oikeudessa suullinen käsittely on yksi asian selvityskeino ja täydentää muuten kirjallista käsittelyä. Tämän vuoksi todistelua voidaan ottaa vastaan käsittelyssä. Suullisen käsittelyn ideana onkin antaa asianosaisille mahdollisuus esittää lisäselvitystä, todistelua, keskustelua ja kommentointia suullisesti. Tällaiseen käsittelyyn osallistuvat asianosaiset, päätöksen tehnyt viranomaisena, todistajat ja asiantuntijat. (Mäenpää 2005, 413–419.)

Suullisten käsittelyiden lisäksi hallinto-oikeus voi tehdä myös katselmuksia. Katselmus on myös yksi asian selvityskeino, jossa hallinto-oikeus käy paikan päällä tekemässä havaintoja oikeudenkäynnin kohteena olevasta esineestä tai paikasta. Katselmukseen kutsutaan mukaan päätöksen tehnyt viranomainen ja asianosaiset, samalla tavalla kuin suullisessa käsittelyssä. Osapuolille annetaan mahdollisuus kertoa omat näkemyksensä asiasta. Tällaisia katselmuksia tehdään eritoten rakennus- ja ympäristöasioissa. (Hallinto-oikeuksien www-sivut 2015.) Katselmuksen merkitys tulee hyvin esille seuraavasta korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisusta 2003:97:

Omakotitalolle oli haettu rakennuspaikkaa alueelta, joka sijaitsi kylässä avoimella, melko näkyvällä paikalla kahden suojellun rakennuksen välissä. Kylä ja kulttuurimaisema kuuluvat kohteena ympäristöministeriön ja Museoviraston valtakunnallisesti merkittävistä kulttuurihistoriallisista ympäristöistä laatimaan selvitykseen. Korkein hallinto-oikeus lausui, että sen toimittamassa katselmuksessa tehtyjen havaintojen perusteella kolmikerroksisen kerrosalaltaan 254 m²:n suuruisen omakotitalon rakentaminen rikkoisi vanhojen rakennusten ja peltomaiseman muodostaman kokonaisuuden. Hakemuksen mukainen rakentaminen ei ollut sopivaa maisemalliselta kannalta ja vaikeutti myös erityisten kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä. Oikeudellisia edellytyksiä myönteiselle ratkaisulle ei siten ollut.

Koska katselmus on julkinen, sitä ei saa järjestää alueella, jota suojelee kotirauha, ellei laissa toisin sanota (HL 434/2003, 38 § 3 mom). Katselmukseen sovelletaan hallintoprosessin julkisuuslakia siltä osin mitä laissa määrätään suullisesta käsittelystä (HProsJulkL 381/2007, 10§ 3 mom).

5.1 Suullisen käsittelyn julkisuus

Pääsääntönä julkisuudelle on suullisen käsittelyn asianosaisjulkisuus, eli asianosaisen oikeus saada tietoa oman asiansa käsittelystä, ja yleisöjulkisuus eli hallinnon yleinen avoimuus kansalaisille, oikeus seurata tuomioistuimien toimintaa. Hallintoprosessin julkisuuslain mukaan jokaisella on oikeus olla läsnä suullisessa käsittelyssä, jollei tässä tai muussa laissa toisin sanota. (HprosJulkL 381/2007, 10§ 1 mom.) Tämä tarkoittaa siis sitä, että suullinen käsittely on yleensä julkinen. Suomen perustuslain 12 §:ssä ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 1 §:ssä mainitaan, että kaikki viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ovat julkisia, ellei toisin ole sanottu. Tämä julkisuusperiaate tu-

kee myös oikeutta olla läsnä ja seurata tuomioistuimen toimintaa. Suullisen käsittelyn julkisuus kuuluu oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin (PL 731/1999, 21§).

Lähtökohtana oikeudenkäynnin julkisuudelle on Euroopan ihmisoikeussopimus, jonka mukaan oikeudenkäynnin tulee olla julkinen. Kun oikeudenkäynti on läpinäkyvä se edistää yleisön luottamusta tuomioistuimiin ja samalla salainen lainkäyttö estyy, joka on demokraattisen yhteiskunnan periaate. Julkinen oikeudenkäynti edistää EIS:n kuudennen artiklan tarkoituksen eli oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista. (HE 12/2006, 32.) Hallintoprosessin vaiheista suullinen käsittely onkin ainoa, jossa on mahdollista yleisön olla läsnä.

Tuomioistuin voi kuitenkin rajoittaa julkisen käsittelyn läsnäolijoita. Esimerkiksi alle 15-vuotiaan osallistuminen käsittelyyn voidaan kieltää, jos osallistumisen katsotaan aiheuttavan hänelle haittaa. Yleisön läsnäoloa voidaan myös rajoittaa, jotta vältetään suuri ihmismäärä tai jos esimerkiksi katselmuksen kohde näin vaatii. (HprosJulkL 381/2007, 13§.)

5.2 Suljettu käsittely

Suullinen käsittely ei kuitenkaan ole julkinen, jos siinä esitetään lain mukaan salassa pidettävä asiakirja tai salainen tieto. Tällöin kyseessä on suljettu käsittely, jossa yleisöllä ei ole oikeutta olla paikalla. (Mäenpää 2007, 150 – 151.) Hallintotuomioistuin voi kuitenkin päättää, että käsittely on tällöinkin julkinen, jos se on tarpeen oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamiseksi (HprosJulkL 381/2007, 11§ 1 mom).

Hallintotuomioistuimella on myös valta päättää suljetun käsittelyn järjestämisestä, jos asianomainen sitä erikseen pyytää. Suljetulle käsittelylle täytyy kuitenkin silloinkin olla syy. Käsittely voidaan pitää suljettuna, jos julkinen käsittely aiheuttaisi asianosaiselle haittaa. Suljettu käsittely voidaan järjestää myös silloin, jos se auttaa tuomioistuimen tiedonhankintaa asiassa. (Mäenpää 2007, 190.) Julkinen käsittely voi esimerkiksi estää todistajien saamisen käsittelyyn, joiden kulemisen takia asianomainen suullista käsittelyä pyytää. Tällöin suljettu käsittely

voi olla tarpeen, jotta todistajat saapuvat paikalle ja asian kannalta tarpeelliset tiedot saadaan esitettyä tuomioistuimelle. (HE 12/2006, 33.)

Perusteena suljetulle käsittelylle voi myös olla yleisen järjestyksen tai kansallisen turvallisuuden vaarantuminen, yhteiskunnan yleisten käsitysten vaarantuminen tai jos julkisuus loukkaisi oikeudenkäytön intressejä (HE 12/2006, 32).

Suurin osa hallinto-oikeuden suullisista käsittelyistä toimitetaan suljetuin ovin, yleisön läsnä olematta. Syy suljetuille käsittelyille on se, että hallinto-oikeudessa suullisia käsittelyitä järjestetään usein sellaisissa asioissa, joita koskee salassapitovelvollisuus. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi verotusta, mielenterveyttä, turvapaikkaa tai sosiaaliasiaa koskevat käsittelyt. (Hallinto-oikeuksien www-sivut 2015). Julkiset suulliset käsittelyt ovat todella harvinaisia hallinto-oikeudessa.

Vuonna 2013 Turun hallinto-oikeudessa järjestettiin 81 suullista käsittelyä ja kahdeksassa asiassa järjestettiin katselmus. Suullisista käsittelyistä valtaosa koski lastensuojelullisia asioita. (Turun hallinto-oikeus, 2013.) Lastensuojeluasioissa asianosaisena on sosiaalihuollon asiakas, jolloin käsittely sisältää salassa pidettäviä asiakirjoja (JulkL 621/1999, 24 § 1 mom 25 kohta).

5.2.1 Läsnäolo suljetussa käsittelyssä

Kun suullinen käsittely järjestetään suljetuin ovin, läsnä saavat olla oikeudenkäynnin osapuolten ja heidän avustajiensa sekä päätöksen tehneen hallintoviranomaisen ja heidän avustajiensa lisäksi ne, joiden läsnäoloa hallintotuomioistuimella pitää tarpeellisena (HProsJulkL 381/2007, 12§). Lastensuojeluasioissa oikeudenkäynnin osapuolena voi myös olla 12 vuotta täyttänyt lapsi. Muita tahoja voivat olla esimerkiksi tukihenkilöt tai tulkit, joiden läsnäolo asianosaisen oikeuksien turvaamiseksi voi olla tarpeellista ellei jopa välttämätöntä. Läsnäolijoita voidaan rajoittaa vain siltä osin kuin se on tarpeen suojattujen etujen turvaamiseksi. Muidenkin kuin pykälässä mainittujen henkilöiden läsnäolo on siis sallittu, jos se ei loukkaa niiden etuja, joiden suojaamiseksi esitettävät tiedot on säädetty salassa pidettäviksi. (HE 12/2006, 34.) Esimerkiksi lastensuojeluasi-

oissa, joissa on useita lapsia, voi lapsilla olla eri biologinen vanhempi. Ei-biologiselle vanhemmalle läsnäolo on sallittu, ellei sen katsota aiheuttavan asiassa haittaa.

Kaikilla läsnä olevilla on salassapitovelvollisuus käsittelyssä saaduista tiedoista. Asianosainen tai hänen avustajansa ei saa kertoa asianomaisasemansa perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja ulkopuolisille, ellei asia koske asianosaista itseään (JulkL 621/1999, 23§).

5.3 Suullisen käsittelyn taltiointi

Suullisen käsittelyn ollessa julkinen, yleisölle avoin, on myös sen taltiointi mahdollista. Julkisen suullisen käsittelyn kuvaaminen tai muu taltiointi on kuitenkin sallittu ainoastaan, jos hallintotuomioistuin on antanut siihen luvan. Lupa taltioimiselle voidaan myöntää, ellei siitä ole haittaa oikeudenkäynnissä kuultavan tai asianosaisen yksityisyyden suojalle eikä se häiritse suullisen käsittelyn kulkua. (HProsJulkL 381/2007, 14§.) Suljetussa käsittelyssä taltiointi ei ole mahdollista (HE 12/2006, 34).

Jotkin käsitellyt asiat voivat herättää merkittävää kiinnostusta julkisuudessa tai asia voi olla yhteiskunnallisesti hyvin merkittävä. Tuolloin tuomioistuimen pitää huolehtia siitä, että asianosainen saa tiedon tuomioistuimen ratkaisusta ennen kuin tieto annetaan tiedotusvälineille. (Oikeusministeriö 2007.)

6 HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Asianosaisella on oikeus perusteltuun päätökseen. Hallinto-oikeuden on annettava ratkaisu asiassa esitettyihin vaatimuksiin ja perusteltava ne. (HLL 586/1996, 51 ja 53 §.) Oikeus saada perusteltu päätös kuuluu oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin perusteisiin.

Hallinto-tuomioistuimessa ratkaisu tehdään esittelystä. Esittelijä, eli hallinto-oikeussihteeri tai notaari valmisteleo asian eli hankkii tarvittavan aineiston, joka tapahtuu selvitysvaiheessa. Aineiston avulla esittelijä tekee päätösehdotuksen. Päätösehdotus asiakirjoiheen kiertää hallinto-oikeustuomareiden eli ratkaisukokoonpanon jäsenten luettavana. Jäsenet tekevät esittelijän ehdotukseen korjauksia ja huomautuksia. Kierroksen jälkeen asiassa on istunto. (Mäenpää 2005, 534.)

6.1 Neuvottelun salassapito

Hallinto-oikeuslain 12 §:n mukaan hallinto-oikeuden päätös tehdään kolmen jäsenen kokoonpanossa, ellei laissa toisin sanota. Kertauksena vielä jo aiemmin kirjoitettuun, että laissa on määritelty sellaiset asiat, joissa asia voidaan ratkaista joko yhden tai kahden jäsenen kokoonpanossa. Lastensuojeluasioissa ja mielenterveysasioissa kokoonpanoon liittyy myös asiantuntijajäsen, joka tuo oman näkemyksensä asiaan. Yksijäsenisenä voidaan tehdä päätös esimerkiksi suullisen käsittelyn tai katselmuksen järjestämisestä.

Hallintotuomioistuimen neuvottelu eli istunto pidetään kuitenkin asianosaisten ja yleisön läsnä olematta ja sen sisältö pidetään salassa. Kaikki istunnossa käydyt keskustelut ja siinä tehdyt muistiinpanot ovat salassa pidettäviä ja ne jäävät hallintotuomioistuimen sisäiseksi tiedoksi. Tämän tarkoituksena on taata mahdollisuus vapaaseen keskusteluun ja neuvottelun riippumattomuuteen ja monipuolisuuteen. Salassa pidettäviä ovat myös istunnossa mukana olleen asiantuntijajäsenen kannanotto ja esittelijän laatima ratkaisuehdotus. (Mäenpää 2005, 353.) Neuvottelun sisällön salassapitoaika on 80 vuotta (HProsJulkL 381/2007).

Käytännössä tämä aikarajoitus estää tuomareita elinaikanaan ilmaisemasta neuvottelusalaisuuden piiriin kuuluvia asioita.

6.2 Ratkaisun julkisuus

Hallintotuomioistuimen päätöksen lopputulos ja sovelletut lainkohdat ovat aina julkisia (Hallinto-oikeuksien www-sivut 2015). Lopputulos hallinto-oikeuden valitusasiassa on, että valitus hylätään, päätöstä muutetaan tai päätös kumotaan. Hallintotuomioistuimen on toimintansa avoimuutta edistääkseen hyvä tiedottaa sen tekemistä päätöksistä. Tämä luo kansalaisten luottamusta hallintotuomioistuinten toimintaan ja antaa mahdollisuuden ennakoida, miten lakia sovelletaan muissakin vastaavissa tapauksissa ja millaisilla seikoilla on merkitystä.

Päätös tulee julkiseksi kun se on tehty tai kun se on asianosaisten saatavana. Oikeudenkäynnin osapuolena olevalle asianosaiselle on annettava tietoa päätöksen sisällöstä ennen kuin ratkaisun sisältävästä asiakirjasta annetaan tieto yleisölle. (Mäenpää 2005, 556; HProsJulkL 381/2007, 17 §.)

Hallintotuomioistuimen päätös on annettava asianosaisille tiedoksi todisteellisesti, jos päätöksestä alkaa kulua valitusaika. Yleensä hallinto-oikeuden päätöksistä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tarvittaessa päätös annetaan tiedoksi myös viranomaisille. Tällaisia viranomaisia ovat muutoksenhaun kohteena olleen päätöksen tehnyt viranomainen. Myös muilla kuin viranomaisella voi olla oikeus valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä, vaikka he eivät olisi olleet asiassa asianosaisia. Esimerkiksi kuntalain 97 §:n mukaan hallinto-oikeuden päätös kunnallisvalitukseen on annettava yleisesti tiedoksi kunnan jäsenille. (Mäenpää 2005, 554 – 555.)

Hallinto-oikeuden ratkaisun sisältäessä salassa pidettäviä tietoja on päätös pidettävä salassa siltä osin kuin se on välttämätöntä. Jos asianosaisen tunnustetiedot on määrätty salassa pidettäväksi diaaritiedoissa, tieto päätöksestä annetaan siten, että asianosaisen henkilötiedot eivät tule julkisiksi eli käytännössä asianosaisen tiedot poistetaan tai peitetään päätöksestä. (HProsJulkL 381/2007, 16 § 2 mom.)

Mikäli taas henkilön tunnistetiedot diaarissa ovat julkiset ja päätös sisältää salassa pidettävää tietoa, päätöksestä ei saa antaa sellaista jäljennöstä, josta pelkästään henkilön tunnistetiedot on poistettu tai peitelty, koska silloin diaaritiedot paljastavat henkilön; yhdistämisvaara. Jäljennöksestä on tällöin poistettava kaikki salassa pidettävä tieto. Jo aiemmin mainitulla diaaritietojen julkisuuden rajoittamisella onkin pyritty siihen, että hallintotuomioistuin voi julkaista myös salassa pidettäviä tietoja sisältäviä ratkaisuja. Tällöin päätösten perustelujen julkisuus on mahdollisimman kattava. Kun diaarissa olevat tunnistetiedot ovat salassa pidettäviä ja julkaistuista tiedoista on poistettu asianomaisten nimet, julkinen tiedon jakaminen on mahdollista. (Kulla 2012, 387; HE 12/2006, 23 – 24.) Tiedottamisen kohteena on siis päätöksen keskeinen sisältö ja lopputulos. Hallinto-oikeuksien verkkosivuilla onkin paljon julkaistu erilaisia päätöksiä, enemmän tai vähemmän peiteltyinä.

Jos hallinto-oikeus on järjestänyt asian selvittämiseksi suljetun suullisen käsittelyn, se voi päättää, että myös päätös on täysin salainen ja sitä ei anneta julkisesti. Myös oikeudenkäyntiaineisto on tällöin salainen. Hallinto-oikeuden päätöksen lopputulos ja siinä käytetyt lainkohdat ovat joka tapauksessa tällöinkin julkisia. Tällöin muu osa päätöksestä, kuten selostus tosiasioista ja tapahtumien kulusta sekä hallinto-oikeuden perustelut jäävät salaisiksi. (Mäenpää 2005, 556 – 557.)

7 YHTEENVETO JA POHDINTAA

Julkisuuden lähtökohtana hallinto-oikeudessa on asiakirjojen julkisuus. Asiakirjat ovat julkisia, ellei laissa ole toisin sanottu. Kansalaisilla on siis tosiasiallisesti oikeus käsiteltävien asioiden oikeudenkäyntiaineistoon, koska viranomaisten asiakirjojen salassapito on sallittua ainoastaan silloin, jos siihen on lakiin perustuva syy. Voisi siis sanoa, että salainen menettely julkisen toiminnan vastakohtana viranomaistoiminnassa on huonoa hallintoa, jollei salassapidolle ole hyväksyttävää ja lakiin perustuvaa syytä.

Perustiedot oikeudenkäynnistä ovat julkisia ja ihmisillä on mahdollisuus tutustua näihin tietoihin tuomioistuinten kirjaamoissa. Diaarista saatavat tiedot ovat siis pääsääntöisesti julkisia ja vieläpä heti kun merkinnät on tehty. Opinnäytetyötä tehdessäni vastaan tuli ajatus, että tästä voi syntyä ongelma. Mitä jos vasta päätöksentekovaiheessa tulee esiin salassa pidettävä tieto, mutta diaaritieto on ehditty antaa jo prosessin alkuvaiheessa ja kansalaisilla on mahdollisuus selaila näitä tiedonhakujärjestelmän avulla. Tällöin diaaritiedon salaamisella ei taida olla enää merkitystä. Olisiko kuitenkin helpompaa jos diaaritiedot olisivat aina salassa pidettäviä, asiasta riippumatta ja vasta ratkaisua annettaessa päätettäisiin diaaritietojen julkisuudesta.

Itse käsittelyä ei pääse seuraamaan, mutta ratkaisut ovat pääsääntöisesti julkisia. Kansalaisilla on halutessaan mahdollisuus lukea hallinto-oikeuksien julkaisemia ratkaisuja esimerkiksi verkossa. Ratkaisuja tutkiessani tulin siihen tulokseen, että asian koskiessa esimerkiksi kunnan tai kaupungin yleisiä asioita, asiat ovat julkisia. Olemme saaneet lukea esimerkiksi Turun toriparkkia koskevista asioista lehdistä. Isona ajankohtaisena asiana on myös ollut tuulivoimalat. Kaupunkien valtuustot ovat tehneet päätöksiä tuulivoimaloiden rakentamisesta, joista asukkaat ovat valittaneet vedoten meluhaittoihin. Tällaiset asiat ovat julkisia.

Oma haluni selvittää oikeudenkäynnin julkisuutta syntyi hallinto-oikeudessa työskennellessäni. Asioiden julkisuus tuli esille asiakaspalvelussa, kun asiakkaat esittivät kysymyksiä erinäisistä asioista. Opinnäytetyötä tehdessäni sain

selvyyttä asioihin. Hallinto-oikeudessa käsitellään paljon asioita, jotka ovat läh-
töisin esimerkiksi koko kuntaa koskevista päätöksistä, jotka ovat julkisia.

Opinnäytetyöni tarkoitus oli selvittää asian käsittelyä ja etenemistä hallinto-
oikeudessa. Ennen omaa kokemustani hallinto-oikeudesta, niin harjoittelun kuin
opinnäytetyönkin kautta, olin varsin tietämätön asian käsittelyn kulusta hallinto-
tuomioistuimessa. Puhuttaessa julkisista asioista, kuten kuntien päätöksistä
rakentaa tuulivoimala tai maanalainen pysäköintihalli, huomio kiinnittyy asian
alkuperäisen päätöksen tekijään, eikä niinkään tahoon, joka selvittää asian lail-
lisuuden. Itse oikeudenkäynnistä puhuttaessa ihmiset taas näkevät usein mie-
lessään suullisen käsittelyn, jossa läsnä ovat kaikki asianosaiset. Oikeuden-
käyntiä voidaan kuitenkin käydä myös muulla tavalla, kirjallisesti. Hallinto-
oikeuden käsittely- ja selvitysvaiheessa puheenvuorot hankitaan asianosaisilta
kirjallisesti. Suulliset käsittelyt ovat mahdollisia hallinto-oikeudessa, mutta hyvin
harvoin suullinenkaan käsittely on yleisölle avoin. Mielestäni asian etenemisen
vaiheet kuuluivat oleellisena osana opinnäytetyöhöni.

Samalla halusin selvittää käsittelyn julkisuutta. Hallinto-oikeuden toiminta ei
suinkaan ole salaista. Julkisuus perustuu asiakirjoihin ja niistä säädettyyn lakiin.
Onko hallinto-oikeuden toiminta siis julkista? Yksinkertaisesti sanottuna asiat
ovat julkisia, elleivät ne koske yksityisen ihmisen yksityisiä asioita.

LÄHTEET

Euroopan ihmisoikeussopimus 1999. 20.5.1999/63

Hallintolaki 2003. 6.6.2003/434

Hallintolainkäyttölaki 1996. 1.12.1996/586.

Hallinto-oikeuslaki 1999. 26.3.1999/430.

Hallinto-oikeuksien www-sivut. Viitattu 9.1.2015.
<http://www.oikeus.fi/tuomioistuimet/hallintooikeudet/fi/>

Hallituksen esitys Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hovioikeuslain ja hallinto-oikeuslain 1 ja 2 §:n sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta, HE 153/2012 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi, HE 12/2006 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle lastensuojelulaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi, HE 252/2006 vp

Heuru, K. 2003. Hyvä hallinto. Helsinki: Edita Prima Oy

Itä-Suomen hallinto-oikeuden ratkaisu 12.11.2014 14/5241/4

Itä-Suomen hallinto-oikeuden ratkaisu 10.3.2015 15/0319/1

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu 30.12.2003 2003:97.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu 24.3.2015 2015:40

Korkeimman hallinto-oikeuden www-sivut. Viitattu 17.2.2015. <http://www.kho.fi/fi/index.html>

Kulla, H. 2012. Hallintomenettelyn perusteet. Helsinki: Talentum

Kuntalaki. 1995. 17.3.1995/365

Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa. 2007. 1.10.2007/381.

Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa. 2007. 1.10.2007/370.

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta. 1999. 1.12.1999/621.

Lötjönen, K. 2015. Susien poikkeusluville vaaditaan täytäntöönpanokieltoa Itä-Suomessa. YLE Savo 20.2.2015. Viitattu 23.3.2015. <http://yle.fi/uutiset/>

Mäenpää, O. 2005. Hallintoprosessioikeus. Helsinki: WSOYpro.

Mäenpää, O. 2008. Julkisuusperiaate. Helsinki: WSOYpro.

Mäenpää, O. 2007. Oikeudenkäynnin julkisuus hallintotuomioistuimissa. Helsinki: Edita Prima Oy.

Oikeuslaitoksen www-sivut. Tuomioistuimet. Viitattu 6.4.2015.
<http://www.oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index.html>

Oikeusministeriön tiedote 29.3.2007 Oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa oma lakinsa. Valtioneuvoston www-sivut. Viitattu 9.1.2015. <http://www.valtioneuvosto.fi>

Oikeusministeriön www-sivut. Viitattu 19.2.2015 Esitteet. Oikeudenkäynti hallinto-oikeudessa. <http://www.oikeus.fi/fi/index/esitteet/oikeudenkayntihallintooikeudessa.html>

Paimion kaupungin www-sivut. Julkipanokuuutus viranhaltijapäätöksistä. Viitattu 9.4.2015. <http://www.paimio.fi/>

Suomen perustuslaki. 1999. 11.6.1999/731

Suomen riistakeskuksen tiedote 19.2.2015. Hallinto-oikeudet keskeyttivät susien poikkeuslupien täytäntöönpanot. Metsähallituksen suurpedot www-sivusto. Viitattu 23.3.2015. <http://www.suurpedot.fi/ajankohtaista.html>

Turun hallinto-oikeus 2013. Vuosikertomus 2013.

Turun toriparkki Oy:n www-sivut. Viitattu 15.4.2015. <http://www.turuntoriparkki.fi/www/>